

brum *de Correctione et Gratia* vulgavit: simulque ostendunt jam ab anno 424, quo sanctus ille doctor *Enchiridion* suum edidit, Leporii errores eidem fuisse probe cognitos, quos etiam eo in opere aperte perstrinxit (a). His ergo rite perpensis, postremæ huic sententiæ fidenter accedimus, quam etiam novimus eo nomine fuisse postea probatam Sirmondo, quod Joannes II papa, ut supra retulimus, Leporii epistolam fuisse a synodo Africana firmatam asseruit. Quod si, inquit ille (b), Africanam eam dixit quam habemus post consulatum Honorii XII et Theodosii VIII anno Christi 419, in eundem scilicet annum Leporii emendationem incidisse statuendum est.

7. Quod superest, Leporiani libelli fragmenta dumtaxat, ex Cassiani libris *de Incarnatione* descripta,

(a) Aug. *Enchir.* num. 10, pag. 210.

(b) *Sirmond.* ad Lepor. epist. opp. tom. I, pag. 345, not. a.

(c) *Id.* Conc. Gall. tom. I, pag. 52.

(d) Conc. reg. tom. IV, pagg. 669-671.

(e) *Labb.* conc. tom. II, pag. 4678, edit. Paris.

A epistola episcoporum Africae præmissa, primus omnium anno 1629 inter concilia Galliae dedit Sirmondus (c): qui sequente anno 1630 inter dogmatica quinque veterum opuscula integrum ex codice ms. Herivallensis monasterii vulgavit. Exinde autem prodit in Conciliorum editione regia Luparensi (d), nec non Labbei (e), et Harduini (f) Præterea Garnerius idem opusculum mendis pluribus expurgatum una cum epistola præsulum Africanorum suo Mario Mercatori attextit (g). Invectum itidem fuit in bibliothecam Patrum Lugdunensem (h). Postremo cum Garnerii emendationibus exstat in collectione operum Sirmondianorum (i): quam quidem editionem reliquis multo nitidiorum typis committendam tradidimus.

B (f) *Hard.* conc. tom. I, pag. 1265.

(g) *Garner.* Mar. Merc. tom. I, pag. 224, et in *Append.* Aug. pag. 142 seqq.

(h) *Bibl. PP.* Lugd. tom. VII, pag. 14.

(i) *Sirmond.* opp. tom. I, pag. 345, edit. Paris.

LEPORII PRESBYTERI LIBELLUS EMENDATIONIS, SIVE SATISFACTIONIS,

Confessionem fidei catholice continens de mysterio incarnationis Christi, cum erroris pristini detestatione;

AD EPISCOPOS GALLIÆ.

Dominis beatissimis et veneratissimis Dei sacerdotibus PROCULO et^a QUILLENIO LEPORIUS
exiguus.

4. Quid^b in me primum, o domini mei, venerandi et beatissimi sacerdotes, accusem nescio: quid in me excusem, non invenio. Sic imperitiæ superbia, sic stulta simplicitas cum persuasione noxiæ, sic fervor cum intemperantia, sic, ut verius dicam, cum sui diminutione debilis fides, simul in me omnia recepta vigerunt, ut tot et tantis simul sit et obediens confusio, et hæc eadem ab animo potuisse rejicere, mihi stupenda sit gratulatio. Agnosco igitur delictum meum, et ipse mei accusator libenter existo. Sed spero misericordiam, quia ignorans feci: inexcusabilis mihi namque causa peccati, si perfecte scilicet studio aliquid intentionis egissem. Testem Deum invoco in animam meam: veritatem credidi

C errorem meum, et obscuras tenebras lucem sincerissimam computavi. Æmulatio Dei, sed non secundum scientiam, me fefellit incautum. At nunc, quod beatitudini vestræ fore credidimus gratum, misericordia ejus deviantem in aspera et per dumosa gradientem, ad viam rectam revocavit. Et prava facta sunt ergo mihi in directa, et aspera in vias planas: atque ab omnibus meis consacerdotibus et fratribus vestris, jam abstersa caligine, instructus, intelligo in qua ex parte fuerim cecitate. Et idcirco supplicem me veritatis ipsius reddit agnito. Fateor, ignoranter erravi, et regulam veritatis in quibusdam, dum mihi ad integrum tenere videbar, excessi. Palam facta est imperitia mea, et hoc mihi onerosior, quia

^a Scripserat Sirmondus *Cyllenium* et *Quillenium*: emendari necesse fuit, quia neutrum nomen in Gallis usitatum erat; frequens vero Cilini; nam et Cilinia mater S. Remigii, et Cilinia virgo Meldensis in Martyrologii notis memoratur. *GARNER.* tom. I *Marii Mercat.* pag. 250.

^b Totus hic locus ad ista usque verba; *Stupenda sit gratulatio*, refertur a Cassiano lib. I de *Incarn.* cap. 4, ubi nota postremorum verborum variantem

lectionem: et hæc eadem ab animo potuisse rejicere, mihi stupenda gratulatio. *GARNER.* *ibid.*

^c Garnerius legit, *a patribus meis, consacerdotibus et fratribus vestris*, etc. Herivallensis codex, inquit, mendose habebat; atque ab omnibus meis consacerdotibus et fratribus vestris, etc. Obvia fuit correctio: cum monachus episcopus alloqueretur, et de episcopis itidem sermonem faceret. *BAUN.*

cum multorum scandalo tueri conatus sum, quod, sicut nunc luce clarius manifestatur, errore humani sensus magis, quam ratione fidei præsumperam defendendum. ^a Sed quia aliud fieri non poterat, nisi ut propria stultitia in me viveret, quando ego mihi discipulus habueram me magistrum: et nimiam præsumptionem meam quam animaverat inscientia, fregisset humilitas. Sed heu mihi, quia in utroque inventus sum, et temerarius, et superbus. At jun ista venia vestra prætervolo, et quod nunc instat, agere non morabor. Festinabo vulnerata curare, qui sana transfodi. Non erit in suscipienda medicina confusio, qui in custodienda valetudine non fuit cauta provisio. Unde nata est discordia, pax inde gignatur.

2. Epistola itaque, auctor scandali et offendiculum charitatis, a me quondam simpliciter scripta quidem, sed in quibusdam, ut agnosco, infideliter ordinata, quæso secundum hujus epistolæ professionem et sanctimonie vestræ auctoritatem, ut in ea paginæ parte, vel causa, in abolitione calcanda ducatur, in qua contra veritatem per ignorantiam edita comprobatur: ut cunctis innotescat et pateat, justo iudicio illud quod erat æmulum fidei, contrarium veritati, de corpore ejusdem epistolæ cum damnatione esse decisum. ^b Clamo, verum fateor, o domini mei: quidam fratres melius interiora cernentes, sed nos multo exteriora palpavimus; et in propria caligine constituti, illis qui propius intuebantur reputavimus cæcitatem. At nunc, favente Domino, apertis quandoque oculis, cum illis verum lumen aspicimus, atque in eadem lucis gratia, posito nobis a vero medico sanitatis luto super oculos, revocamus aspectum; et Jesum Christum Dominum, non ut antea fallebamur, sed sicut est veritas, sincerissimo intuemur obtutu: atque juxta symboli veritatem, id quod secundum priorem definitionem nostram, ubi non impietate aliqua, sed seducebamur errore, dicere verebamur de Maria Deum natum, nunc constantissime confitemur. ^c Tamen quod Christum Filium Dei tunc etiam natum de sancta Maria negaremus, et, sicut et ipsi recordamini, sed minime attendentes ad mysterium fidei, non ipsum Deum hominem natum, sed perfectum cum Deo natum hominem dicebamus: pertimescentes scilicet, ne divinitati conditionem assignaremus humanam: ^d o stulta sapientia! quasi, si cum homine Deus nasci non aspernaretur, ipse præjudicio status sui nasci homo dedignaretur: aut illud poterat, sed hoc forte non poterat.

3. ^d Credo plane Deum hoc non posse, quod non vult. Si nasci voluit, quæ Deus voluit, certissime

^a Garnerius legit, *sed quid aliud fieri poterat?* BAUN.

^b Garnerius legit, *Clamaverunt, fateor, o domini mei, quidam fratres*, etc. *Id.*

^c Garnerius legit, *Tametsi Christum filium Dei, tunc etiam natum de sancta Maria non negaremus, sicut ipsi recordamini: sed minime*, etc. *Id.*

^d Garnerius legit, *Credo plane Deum hoc unum non posse*, etc. *Id.*

A credo quia potuit: quoniam status Dei nullum potest periculum sustinere. Nec homo propter nos factus, ut ederetur ex homine indignum habuit: quia nec ipsam hominem facere de qua homo nasceretur, duxit indignum. ^e Si ergo minime percipientes banc potentiam Dei, sensu nostro et propria ratione sapientes, ne quasi inferiora se Deus agere videatur, ita hominem cum Deo natum esse dicamus, ut seorsum quæ Dei sunt soli Deo demus, et seorsum quæ sunt hominis soli homini reponamus; quartam manifestissime inducimus in Trinitate personam et de uno filio Dei non unum, sed facere incipimus duos Christos: quod a nobis ipse jam Dominus et Deus Christus avertat. Ergo confitemur Dominum ac Deum nostrum Jesum Christum, unicum Filium Dei, qui ante sæcula natus ex patre est, novissimo tempore de Spiritu sancto et Maria semper virgine factum hominem Deum natum: et confitentes utramque substantiam, Deum atque hominem inseparabilem pia fidei credulitate suscipimus, et ex tempore susceptæ carnis, sic omnia dicimus quæ erant Dei transisse in hominem, ut omnia quæ erant hominis in Deum venirent: et hac intelligentia Verbum factum sit caro, non ut conversione aut mutabilitate aliqua cœperit esse quod non erat, sed ut potentia divinæ dispensationis Verbum patris, numquam a patre discedens, homo proprie fieri dignaretur, incarnatusque sit unigenitus secreto illo mysterio quod ipse novit: nostrum namque est credere, illius nosse. Ac sic ut ipse Deus Verbum, totum suscipiens quod est hominis, homo sit; et assumptus homo, totum accipiendo quod est Dei, aliud quam Deus esse non possit. Non tamen, quia incarnatus dicitur et immixtus, diminutio ejus est accipienda substantiæ. Novit enim Deus sine sui corruptioe misceri, et tamen in veritate misceri: novit in se ita suscipere, ut nihil ei crescat augmenti, qui se ipse totum novit infundere, ut nihil accidat detrimenti.

4. Non ergo ad intelligentiam imbecillitatis nostræ, secundum experimentorum visibilia documenta facientes conjecturam de æqualibus se invicem ingredientibus creaturis, putemus Deum hominemque commixtum, et tali confusione carnis et Verbi quasi aliquod corpus effectum. Ab-ist ita credere: ut constabili quodam genere duas naturas in unam arbitremur redactas esse substantiam. Hujusmodi enim commixtio partis utriusque corruptio est. Deus enim, qui capax est non capabilis, penetrans non penetrabilis, implens non implebilis, qui ubique simul totus et ubique diffusus est per infusionem potentæ suæ, misericorditer naturæ mixtus est humanæ, non humana natura naturæ est mixta divinæ. Caro igitur

^e Locum hunc exscripsit Cassianus ad ista usque verba: *Misericorditer naturæ mixtus est humane. Ubi nota variantes lectiones: quasi in inferiora u Deus agere videatur, et pro uno filio Deo, et qui sibi ante sæcula natus ex Patre est, nobis a tempore, etc., semper pro fidei, etc., sicut se ipsum totum novit infundere, etc., constabili quodammodo genere.* GARS.

proficit in Verbum, non Verbum profecit in carnem: A semper, geminæ substantiæ etiam gigantem nominatum, in diebus carnis suæ, et vere semper gessisse omnia quæ sunt hominis, et vere semper possedisse quæ Dei sunt: quoniam *etsi crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei* (II Cor. XIII. 4). Quapropter jam non ^d pertimescimus dicere, secundum Deum, et ex homine natum Deum, secundum hominem, Deum passum, Deum mortuum, et cætera. Sed gloriamur dicere Deum natum, eundemque secundum hominem Deum passum. *Non enim erubesco evangelium, Apostolus dicit: virtus enim Dei est, in salute omni credenti* (Rom. 1, 16). Utique Dei virtus est in salute, secundum hominem credere Deum passum. Non credenti autem, Dei existimatur infirmitas, in perditione, Deum secundum carnem non credere crucifixum. Unde iterum idem Apostolus:

5. ^a Nascitur ergo nobis proprie de Spiritu sancto et Maria semper virgine, Deus homo Jesus Christus filius Dei: ac sic in alterutrum unum fit Verbum et caro, ut manente in sua perfectione naturaliter utraque substantia, sine sui præjudicio, et humanitati divina communicent, et divinitati humana participant: nec alter Deus alter homo; sed idem ipse Deus qui et homo; ^b et vicissim homo qui et Deus Jesus Christus, unus Dei filius et nuncupetur et vere sit. Et ideo agendum nobis semper est et credendum, ut Dominum Jesum Christum filium Dei Deum verum, quem cum patre semper et æqualem patri ante sæcula confitemur, eundem a tempore susceptæ carnis, factum Deum hominem non negemus: nec quasi per gradus et tempora proficientem in Deum, alterius status ante resurrectionem, alterius post resurrectionem eum fuisse credamus; sed eundem semper plenitudinis atque virtutis.

6. Et quia omnes infirmitates nostras, id est naturæ nostræ, portavit, et vere secundum carnem suscipiens in se affectus nostros, ad probationem veri hominis, currente in eodem nihilominus cursu nostræ mortalitatis, potestate scilicet, non necessitate, ætate et sapientia, Evangelista dicente (*Luc. II, 52*): profecit, esurivit, sitiivit, fatigatus est, flagellatus est, crucifixus est, mortuus est, resurrexit. Non ideo a divinitatis natura mutatus est: inconvertibilem enim, et incommutabilem, et impassibilem naturam divinitatis jam superius professi sumus.

^c Sed quia Verbum Deus in hominem dignanter hominem suscipiendo descendit, et per susceptionem Dei homo ascendit in Deum Verbum; totus Deus Verbum factus est totus homo. Non enim Deus pater homo factus est, nec Spiritus sanctus, sed unigenitus patris. Ideoque una persona accipienda est carnis et Verbi, ut fideliter sine aliqua dubitatione credamus, unum eundemque Dei filium inseparabilem

^B *Nos autem prædicamus Christum, et hunc crucifixum: utique Dei virtutem, et Dei sapientiam; quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus; et quod infirmum est Dei, fortius est hominibus* (I Cor. 1, 25-25). Quid enim tam stultum et tam infirmum videtur hominibus incredulis, quam cum audiunt Deum Dei filium crucifixum? Sed *placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes* (*Ibid.*, 21): quia in hoc maxime fides nostra consistit, ut credamus unicum filium Dei, non adoptivum, sed proprium: non phantasticum, sed verum: non temporarium, sed æternum, pro nobis omnia secundum carnem fuisse perpassum: et non sibi agonizasse, sed nobis; nec propter se, sed propter nos, quia jacebamus, illum ab excelsis misericorditer ad ima venisse; quia, sicut Apostolus dicit: *Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens*, et reliqua (*Philipp. II, 6*, etc.).

7. Quid tam apertum, quam ex hoc testimonio mysterium tantæ dispensationis agnoscere? In forma enim Dei quis nisi Deus est? Et quomodo, videamus, fons plenitudinis exinanivit semetipsum? Nonne dum forma Dei formam accepit servi? dum principaliter Dominus ea quæ sunt famuli dignanter assumit? dumque pro indulgentia et miseratione nostri, gerendo inferiora se videlicet vel agendo, Verbum caro factum evacuat in persona quod possidet in natura, et in vero humanitatis habitu factus obediens in homine, illud in se per humilitatem et obedientiam naturæ nostræ restituit, quod per inobedientiam perierat in Adam, et in carne mortuus semper vivit, in spiritu vivificans cum patre omnia: jam numquam de cætero moriturus, eadem a patre suscitatus in carne. Et sit nobis *primogenitus ex mortuis* (*Coloss. 1, 18*), qui est unigenitus Dei vivi, ac vivens ante sæcula: propter nos pauper in

^a Hunc locum laudarunt Cassianus, Joannes secundus in Ep. ad Avienum, Facundus Hermianensis, lib. 1, cap. 4, non tamen omnes æque prolixè. Primam tantum sententiam Joannes secundus: Cassianus ad hæc verba, *plenitudinis, atque virtutis*: Facundus ad ista tantum, *nuncupetur, et vere sit*. Id.

^b Garnerius legit, *vicissim idem ipse homo*. BAUN.

^c Et hic etiam locus a Cassiano prolatus est ad ista usque verba, *ex virtute Dei*. GARN.

^d Garnerius legit, *pertimescimus dicere ex homine natum Deum et secundum hominem*, etc. BAUN.

tempore, et indigens in homine, nobis accepit, quod abundans sibi semper habet in patre. *O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei! quam inscrutabilia sunt iudicia ejus, et investigabiles viæ ejus* (Rom. xi, 33)! Donatur illi propter nos ^a nomen accepit: largitur autem omnibus, quia largitor omnium Deus Deum se in donando cognoscit, hominem in accipiendo se novit: *ut in nomine Jesu omne genu flectatur cælestium, et terrestrium, et infernorum: et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus in gloria est Dei patris* (Phillipp. ii, 10, 11). Hæc fides nostra, et hæc mutatio dexteræ Excelsi (Psal. lxxvi, 11), in emendatione meliori. Sic credimus, sic tenemus: *et hoc non ex nobis* (Ephes. ii, 8); *Dei enim donum est: non ex merito propriæ sapientiæ, ut non gloriamur in nobis: ipsius enim factura sumus, jam pridem quidem creati in Christo* (Ibid., 10): at nunc iterum parturientibus nos in luce apostolicis viris, in eodem reparati. Ipsi ergo honor semper et gloria.

8. De eo autem quod stultissime in epistola illa proposuimus, sed ignoranter, quodque nunc exseverabile constitemur, id est aptantes ad Christum laborem, devotionem, meritum, fidem, in tantum inconvenientia hæc Dei illo judicamus, ut reminiscentes dictum a nobis, summam cæcitatem nostræ insipientiæ reputemus, et ex aperto cernamus, quam vera quidam sint adversum nos ratione commoti; qui tamquam unicuique sanctorum, licet hoc nunquam habuerimus in corde, pene Christum similem fecerimus, et illi *qui super omnes est Deus* (Rom. ix, 5), hæc quæ habet simplex et nuda mortalitas assignantes, inter cæteros quodammodo eum posuerimus in numero. Licet caput corporis dicatur (Ephes. v, 25; Coloss. i, 18), et vere sit Ecclesiæ corporis caput, atque ex eadem massa qua omne genus hominum descendit secundum carnem, absque peccato venire noscatur: non tamen qui singularis est, inter cæteros computandus est: nec illa ad ipsum referenda sunt, quæ possunt habere mensuram, quia ad ipsum dictum est: *Non enim ad mensuram dat Deus spiritum* (Joan. ii, 34). Ubi enim plenitudo deitatis est, illic nec mensura, nec modus est. Nescit labore, devotione, fide, merito, finem apprehendere merituum, qui infinitus et sine terminis agit omnia potestate. ^b Fide quidem homo, et vere secundum carnem homo nascitur; sed Deus esse non desinit: nutritur, proficit, crescit, adolescit, et *sicut agnus coram tondente mutus* (Isai., lxxxiii, 7), convicia sustinet, et flagellatur, et maledictam mortem auctor vitæ veniens in carnem non respuit. Sed hæc omnia, non ut unus ex nobis necessitate consummat: sed potestatem

A habens animam suam ponere, et potestatem habens iterum sumere illam, dignanter suscepit voluntate (Joan. x, 18).

9. Illud ^c etiam minime reticendum censeo, quod in eadem epistola simili devians errore subjunxi, Christum Dominum nostrum sic omnia quæ erant passionum implevisse, ut in nullo quasi perfectus homo a divinitatis auxilio juvaretur: volens scilicet ita in Christo hominem assignare perfectum, quo et alienum ab his passionibus Verbum patris assererem; et solum per se hominem egisse hæc omnia possibilitate naturæ mortalis, sine aliquo deitatis adjutorio, probare conabar: vere cæcus, qui susceptum in Deo hominem constitebar, et quæ erant ipsius hominis nolebam in Deo esse suscepta. In hoc utique haud dubie in se suscepit totum hominem Deus, ut hæc quæ nos tamquam Deo putamus indigna, non per se solus homo ageret iudicio naturali, sed Deus per hominem, atque in homine, ipse homo nobis factus, potestate et mysterio divini dispensationis impleret. Dehinc, ne quid insipientiæ deesse meæ, doctissimus scriba de non intellectis non intellecta confirmans, hæc ita debere intelligi, quæ supra posuimus arbitrabor, ut testimonio illo quo scriptum est, *Deus, Deus meus, quare me confregisti* (Psal. xxi, 1)? hoc ipsum enterer assignare: et idcirco Dominum gloriæ in cruce hæc clamoris emisisse sermonem, quod perfecta hominis patientia, minime adjuvante Deitate, in tantis doloribus probaretur. Ergo si causa probandæ humanæ patientiæ hanc vocem in doloribus constitutus emisit, debuit etiam et tunc ad probationem ejusdem patientiæ eisdem sermonibus hoc clamare, cum cæcus est: debuit et tunc eadem verba proferre, cum illa multiplici vulnerum corona, ubi tot fuere pœnæ, quot spinas illusus accepit. Aut forsitan Christo fuerunt ista leviora, illa graviora. Arbitror quod qui unam ad suscipienda hæc omnia habere dignatus est voluntatem, unam eandemque habuit ad hæc omnia patiendâ virtutem. Clamavit ergo, sicut scriptum est, et in ligno crucis pendens hæc vocem primo morti emisit: non ut humanam perfectamque in se patientiam demonstraret, quæ sine testimonio vocis causis, ipsis et rebus evidentibus probaretur: sed ut vere manifesteque filius Dei secundum carnem se ostenderet moriturum, et velut carnis ipsius voce utens, ponens præteritum pro futuro quia per mortem crucis necessario terrenum ^d corpus erat a Deo pro tempore relinquendum, non solum a Deo, verum etiam ab anima sua quæ erat unita cum Deo, hoc ipsum prius quam fieret, nobis

^a Forte legendum, *omne quod accepit*. BAUN. — Mallem equidem, *nomen quod accepit*. Retinendum enim *nomen* satis inquit Apostoli locus proxime sequens.

^b Nullus probabilis sensus extendi potest: quocirca legendum haud dubie, *Fuit quidem homo*, ut observavit Garnerius. BAUN.

^c Propter hanc sententiam, atque præcedentem *aliam*, Leporius accusatus est gratiæ divinæ nega-

tæ, nimirum liberi arbitrii laudis, atque societatis cum Pelagianis. GARN.

^d Cautè legendus hic locus; quamquam nonnulli patres, et tres quidem magni nominis, relictum a divinitate corpus, triduo quo jacuit in sepulchro, opinati sint, Epiphanius Hæres. 20 et 60. Hilarius can. 33 in Matth. Ambrosius in tractatu de simbolo cap. 13. GARN.

morrens testaretur. Non enim tradito spiritu caro A mortua poterat hoc clamare; alioquin mortuum Christum in veritate quis crederet? Deus non in passionibus hominem, qui in homine secundum carnem dignatus est pati, sed corpus in morte, et juxta legem excessus humani, divinitas cum unita sibi anima, non crucifixum hominem relinquit in pœnam, sed exanimem carnem deseruit ad tempus: et tamen Christus filius Dei tunc mortuus jacuit in sepulcro, quam idem Christus filius Dei ad inferna descendit; sicut beatus Apostolus dicit: *Quod autem ascendit, quid est nisi etiam quod descendit primum in inferiores partes terræ? Qui descendit, ipse est qui ascendit super omnes cœlos (Ephes. iv, 9, 10)*. Ipse utique Dominus ac Deus noster Jesus Christus unicus Dei, qui cum anima ad inferna descendit, ipse eam anima et corpore ascendit ad cœlum; quo et hic et in futuro Deum hominemque perfectum, eundemque filium Dei, Deum verum in æterna sæcula veneremur.

10. Hunc igitur Dominum Deum meum, secundum magnum pietatis sacramentum, sicut in carne natum, in carne passum, in carne mortuum, in carne suscitatum, in carne alevatum, in carne glorificatum credo atque confiteor: ita ipsam proprie in eadem carne credo esse venturum ad faciendum iudicium in vivos et mortuos; atque ab eodem pro merito proprio unumquamque sempiternum habere præmium. Ut autem et hinc nihil equum in suspitione derelinquam, tunc dixi, immo ad objecta respondi, Dominum nostrum Jesum Christum secundum hominem ignorare. Sed nunc non solum dicere non præsumo, verum etiam priorem anathematizo prolatam in hac parte sententiam: quia dei non licet, etiam secundum hominem ignorasse Dominum prophetarum. Causarum vero cæteras quæstiones, aut intentione, aut exhortatione, aut in fraterna collatione protulimus. Ubi si forte sensu magis quam fide discrepavimus, quia longum est ire per singula, secundum hujus epistolæ fidem, ita nos illas omnes, sicut ordo Ecclesiæ catholicæ tenet, aut suscipere aut reprobare testantes, Dominum Christum non aliud profitentes, et aliud habentes in corde, since-

^a Garnerius legit, aut in lectione, aut in exhortatione. BAUN.

^b Hæc subscriptio, quæ omnium postrema erat in editione Strmondi, rectius posita videtur hoc loco in Supplemento Conciliorum Galliarum. Ib.

^c Victor Vitensis Hist. persæc. Vagd. lib. 1, cap. 5, hanc urbem Hipporegium vocat. Hinc Wesselingius in notis ad Vet. Roman. Itiner. pag. 20 suspicatur hic

rissime confitemur. Sane ad condemnandam a nobis totius hæresis infamiam, quia catholicos nos ex catholice semper secundum puram conscientiam novimus, anathema omnibus hæreticis dicimus. Photino, Arjo, Sabellio, Eunomio, Valentino, Apollinari, Manichæo, et universis contra sanam doctrinam venientibus: quia etsi lapsi sumus lingua vel sensu, non tamen voluntate vel corde, sicut scriptum est: *Qui labitur lingua, sed non ex corde: quis est enim qui non delinquit in lingua sua (Eccli. xix, 16, 17)?* Equidem, domini mei venerandissimi et beatissimi sacerdotes, prout potui filius pacis secundum Apostolum dicentem: *Qui observaverit totam legem, offendet autem in unum, factus est omnium reus (Jac. ii, 10)*; non in paucis, sed in grandibus offendens, feci me ex toto corde in omnibus reum. Sed in hoc perfectam probavi charitatem eorum qui me persecuti sunt, non tamen gratis; quod tam velociter pleno amore susceptus sim emendatus, quam intentione perfecta et emulatione insecuti sunt aberrantem. Mihi autem, teste Deo loquor, desiderabilis omnium et optabilis pax est. Quod superest, nunc iterum iterumque deprecamur, date veniam ignoscendo nobis, et impetrare orando pro nobis. Opto vos, patres, in Deum vivere.

Ego Leporius libellum meo sensu dictatum, in quo fidem meam, Deo volente, in finem usque tenebo, modullitus exprimere volens coram sanctis episcopis in Ecclesia Carthaginiensi relectum subscripsi.

Ego Dominus hanc fidem teneo, confiteor, hincque subscripsi.

^b Ego Bonus hanc fidem teneo, confiteor, hincque subscripsi.

Aurelius episcopus Ecclesiæ Carthaginiensis oblato a Leporio libello ac relecto subscripsi.

Augustinus episcopus Hipponeiensi regionis oblato nobis a Leporio libello subscripsi.

Florentius episcopus Hippontensium Diarritorum oblato nobis a Leporio libello subscripsi.

Secundus episcopus ecclesiæ Aquensis, sive Magarnitanæ, oblato nobis a Leporio libello subscripsi.

legendum Hipporeiensi.

^d Solinus in Polyhist. cap. 50: *Hipponem, Regium postea dictum, seu HIPPONEM alteram, de interfluente freto, DIARRITON nuncupatum nobilissima oppida equites Græci condiderunt. De hac urbe plura credite observat Ruinartius ad Notit. Afric. præfata pag. 219.*

^e Garni. legit. Magarnclitanæ.